

Begrebsforskelle mellem beskæftigelsesstatistikker

Indholdsfortegnelse

1. Indledning	2
1.1. Kort beskrivelse af begreber.....	2
1.2. Væsentligste statistikker om beskæftigelse og arbejdstid.....	2
2. Beskæftigelse	5
2.1. Den registerbaserede arbejdsstyrkestatistik.....	5
2.2. Arbejdskraftundersøgelsen.....	6
2.3. Arbejdstidsregnskabet.....	7
2.4. Nationalregnskabet.....	7
2.5. Byggebeskæftigelsen.....	8
3. Job	9
3.1. Erhvervsbeskæftigelsen.....	9
3.2. Arbejdstidsregnskabet.....	10
3.3. Den offentlige beskæftigelsesstatistik.....	10
4. Fuldtidsbeskæftigelse	11
4.1. Erhvervsbeskæftigelsens fuldtidsbeskæftigelse.....	11
4.2. Beskæftigelse for lønmodtagere.....	12
4.3. Den offentlige beskæftigelsesstatistik.....	13
5. Timeopgørelser	14
5.1. Arbejdskraftundersøgelsen.....	15
5.2. Arbejdstidsregnskabet.....	16
5.3. Nationalregnskabet.....	16
6. Pendlingsstatistik	17
Bilag: For de særligt interesserede	18
1. Registrering af arbejdstid fra interviews med de beskæftigede selv.....	18
2. Registrering af arbejdstid ud fra virksomhedsoplysninger (administrative data fra lønsystemerne).....	19
Referenceliste	21

1. Indledning

Formålet med notatet er at beskrive begreber, der relaterer sig til beskæftigelse og arbejdstid, og hvordan disse begreber måles i forskellige statistikker.

1.1. Kort beskrivelse af begreber

Beskæftigelse er en statusopgørelse over, hvor mange mennesker (hoveder) der er beskæftiget på et givet tidspunkt. Beskæftiget er man, hvis man har en tilknytning til en arbejdsplads i form af et job, hvor man som minimum har én times betalt arbejde i referenceperioden.

Antal job angiver hvor mange job, der er aktive (eksklusiv midlertidigt fravær i form af f.eks. barsel eller anden orlov) på et givent tidspunkt. Et job er defineret som en persons tilknytning til et arbejdssted. Den samme person kan godt have flere job på samme tid.

Arbejdstid er en volumen størrelse, der angiver hvor mange timer, der er arbejdet. Arbejdstid kan opgøres i form af aftalte, betalte, normale eller præsterede timer. Arbejdstimer siger ikke noget om, hvor meget arbejde der er udført i form af produktionsoutput. Derimod siger arbejdstimerne noget om, hvor meget tid der er brugt (eller afsat til) arbejdet.

Fuldtidsbeskæftigelse er en måde at omsætte arbejdsvolumen i form af arbejdstimer til noget, der er lettere at forholde sig til. Det er svært at forholde sig til nogle millioner arbejdstimer. Antal fuldtidsbeskæftigede er dog stadig et mål for arbejdsvolumen, hvilket antal beskæftigede ikke er, idet beskæftigelsen beskriver, hvor mange mennesker, der har været involveret i arbejdet, ikke hvor lang tid de har brugt på det.

Pendling er den aktivitet man gør, når man skal bevæge sig frem og tilbage mellem sin bopæl og sit arbejde, og bopæl og arbejdssted ikke er på samme adresse.

1.2. Væsentligste statistikker om beskæftigelse og arbejdstid

Registerbaseret arbejdsstyrkestatistik (RAS) anvendes, når man ønsker at belyse beskæftigelse for små grupper og have adgang til mange baggrundsvARIABLE. Endvidere har RAS en meget lang tidsserie der starter i 1981.

Arbejdskraftundersøgelse (AKU) er en spørgeskemaundersøgelse og benyttes ved internationale sammenligninger. AKU kan belyse forhold, der ikke er registreret i de administrative systemer. Timeopgørelserne i AKU er ugentlige timer. AKU anvendes, når man ønsker at beregne timer pr. beskæftiget. AKU har været opgjort siden 1. kvartal 1995.

Arbejdstidsregnskabet (ATR) anvendes, når man ønsker en sammenhængende tidsserie for beskæftigelse, job og præsterede arbejdstimer. ATR anvendes, når man ønsker en totalopgørelse af arbejdstimer i kvartalet eller året fordelt på relativt detaljerede brancher. Serien går tilbage til 1. kvartal 1995.

Erhvervsbeskæftigelsen (EBS) benyttes, når man ønsker at belyse job eller fuldtidsbeskæftigelse for samtlige sektorer. EBS har været opgjort med data fra og med 1980.

Beskæftigelse for lønmodtagere (BFL) benyttes, når man ønsker en hurtig indikator for den samlede lønmodtagerbeskæftigelse. Data går tilbage til 1. kvartal 2008.

Den offentlige beskæftigelsesstatistik opgør antal job og fuldtidsbeskæftigede indenfor offentlig forvaltning og service. Den offentlige beskæftigelsesstatistik muliggør, som den eneste arbejdsmarkedsstatistik, en opdeling på COFOG-grupper, der er nationalregnskabets fordeling af det offentliges udgifter efter formål. Data for den offentlige beskæftigelsesstatistik går tilbage til 1. kvartal 2002.

Byggebeskæftigelsen er en opgørelse af antal beskæftigede på arbejdssteder med bygge- og anlægsaktivitet. Byggebeskæftigelsen er en hurtig konjunktur indikator og er den eneste indikator som belyser aktiviteten inden for nybyggeri, reparation, anlæg mv. Byggebeskæftigelsens serier går tilbage til 1. kvartal 2000.

Nationalregnskabet (NR) opgør den gennemsnitlige beskæftigelse og antal præsterede arbejdstimer i landet. Opgørelserne anvendes, når der er brug for en lang tidsserie eller oplysningerne skal forholdes til f.eks. den indenlandske produktion. Såvel den gennemsnitlige beskæftigelse som præsterede timer i NR indeholder tillæg for udlændinge der arbejder i Danmark og indeholder også et tillæg for omfanget af sort arbejde. Nationalregnskabets serier går tilbage til 1966 for årlige opgørelser og 1990 for kvartalsvise opgørelser.

Pendlingsstatistikken opgør antal personer, der bor et sted men arbejder et andet sted. I Danmarks Statistik opgøres pendling mellem bopæl og arbejde indenfor Danmark (herunder opgørelse af pendlingsafstande) samt Øresundspendling. Pendlingsafstande er opgjort fra og med data for 1. januar 2003. Øresundspendlingen er opgjort første gang for november 1997 og dækker lønmodtagere der bor i den svenske del af Øresundsregionen og arbejder i den danske eller omvendt. Øresundsregionen omfatter Region Hovedstaden, Region Sjælland og Skåne län.

Oversigt over forskelle i beskæftigelsesstatistikker

Statistikker	Enhed	Indberetninger / metode	Population	Offentliggørelser
Registerbaseret Arbejdsstyrkestatistik (RAS)	Beskæftigede (hoveder)	Registerbaseret opgørelse	Befolkning der bor i DK og arbejder i danske virksomheder	Årligt siden 1980.
Arbejdskraftundersøgelsen (AKU)	Beskæftigede (hoveder) og forskellige typer arbejdstimer (bl.a faktiske og normal)	Survey (personinterviews)	15-74 årige befolkning i Danmark	Kvartalsvist og årligt siden 1995
Erhvervsbeskæftigelsen (EBS)	Job, fuldtid baseret på betalte arbejdstimer, lønsum for lønmodtagere	Registerbaseret opgørelse	Job for personer, der bor i DK og arbejder i danske virksomheder	Årligt siden 1980.
Arbejdstidsregnskabet (ATR)	Beskæftigede (hoveder), job, præsterede timer samt lønsum for lønmodtagere	Hovedsageligt registerdata	15+ årige der bor i DK og arbejder i danske virksomheder.	Kvartalsvist og årligt siden 1995.
Nationalregnskabet (NR)	Beskæftigede, præsterede timer samt lønsum for lønmodtagere	Hovedsageligt registerdata	15+ årige, der arbejder indenfor Danmarks økonomiske territorium.	Kvartalsvist og årligt siden 1966 (årlige opgørelser)/ 1990 (kvartalsvise opgør.)
Beskæftigelse for Lønmodtagere (BfL)	Fuldtid baseret på betalte arbejdstimer	Registerbaseret opgørelse	Lønmodtagere der arbejder i danske virksomheder, herunder også personer der bor i udlandet.	Kvartalsvist siden 2008.
Offentlig beskæftigelsesstatistik (Off.besk.)	Fuldtid baseret på betalte arbejdstimer samt job	Hovedsageligt fra lønstatistikindberetninger	Job og fuldtidsbeskæftigede indenfor offentlig forvaltning og service, herunder også personer der bor i udlandet.	Kvartalsvist og årligt siden 2002.
Byggebeskæftigelsen	Beskæftigede (job)	Survey (virksomhedsspørgeskema)	Lønmodtagere og medarbejdende mestre i danske virksomheder den midterste onsdag i kvartalet.	Kvartalsvist siden 2000.
Pendlingsstatistikken	Beskæftigede (hoveder)	Registerbaseret opgørelse	Øresundspendling. Pendling (med afstande) mellem bopæl og arbejde indenfor Danmark	Årligt siden 1997 (Øresund) Årligt siden 2003 (inden for DK).

2. Beskæftigelse

Beskæftigelse er en *statusopgørelse* over, hvor mange mennesker (hoveder), der er beskæftiget på et givet tidspunkt. Man er beskæftiget, hvis man har en tilknytning til en arbejdsplads i form af et job, hvor man som minimum har én times betalt arbejde i referenceperioden¹.

Det betyder, at arbejde, der alene er *frivilligt arbejde* (dvs. uden betaling), ikke tæller med som beskæftigelse. Beskæftigelsen siger ikke noget om, hvilken type betaling, der skal være - om det skal være i form af registreret løn, naturalier, sort arbejde eller illegalt arbejde².

Man kan som beskæftiget også være *midlertidigt fraværende* fra jobbet, i form af f.eks. barsel eller anden orlov, blot skal man have en tilknytning til et arbejde, i form af lovning på at kunne komme tilbage efter endt fravær.

At være beskæftiget *siger ikke noget om, hvor meget man arbejder* (f.eks. om man er deltidsbeskæftiget eller fuldtidsbeskæftiget, eller mere præcist hvor mange timer man arbejder).

Hver beskæftiget person kan have et eller flere job på samme tid. Hvis man har mere end et job tæller man stadig kun med som én beskæftiget. Det job hvor man arbejder flest timer vil som udgangspunkt blive opgjort som ens primære (hoved-) beskæftigelse.³

De branche- og sektor-oplysninger, der er knyttet til beskæftigelsen, er de oplysninger der knytter sig til det arbejdssted, hvor personen har sin primære (hoved-) beskæftigelse.

2.1. Den registerbaserede arbejdsstyrkestatistik

RAS er en totalopgørelse af befolkningens tilknytning til arbejdsmarkedet. I RAS sker opgørelse over antal beskæftigede ultimo november året før. Det betyder, at f.eks. i RAS 2009 er befolkningens tilknytning til arbejdsmarkedet (arbejdsmarkedsstatus) opgjort sidste uge af november 2008 for befolkningen 1. januar 2009.

RAS blev udarbejdet for første gang i 1981 (vedrørte befolkningens tilknytning til arbejdsmarkedet ultimo november 1980). Statistikken bliver

¹ Denne definition er i overensstemmelse med de internationale guidelines for arbejdsmarkedsstatistik og nationalregnskabsstatistik, jf. International Labour Organisation (ILO) og System af National Account (SNA).

² Beskæftigelsesstatistikkerne omtalt i dette notat, der primært bygger på arbejdsmarkedsstatistik, har dog svært ved at måle omfanget af sort arbejde og illegalt arbejde, eftersom de fleste af statistikkerne er baseret på registeroplysninger. I nationalregnskabet laver man eksplicit et tillæg til beskæftigelse og præsterede arbejdstimer for sort arbejde. I AKU forsøges det målt fra 2. kvartal 2010 ved en årlig punktmåling.

³ I AKU er det dog personens egen vurdering af, hvad der er hovedjobbet og bibeskæftigelsen der er afgørende. Det kan f.eks. være, fordi timerne i referenceugen er specielle i forhold til en normal uge. I tvivlstilfælde er interviewereren instrueret i at bestemme, at det er det job med flest arbejdstimer, der er hovedjobbet.

lavet én gang årligt og er udgivet i perioden fra 1981 og frem. Den lange tidsserie indeholder 2 databrud, der daterer sig til 2003 og 2009, se www.dst.dk/varedeklaration/848. Databruddet i 2009, der skyldes et ændret kildegrundlag, er beskrevet i [kommentaren](#) (tryk Ctrl+klik over den blå understregede tekst for at se det linkede dokument).

RAS er udelukkende baseret på registre.

Anvendelsesmuligheder:

RAS anvendes, når man ønsker stor detaljering (f.eks. geografi, uddannelser, herkomst). Da data foreligger på personniveau og arbejdsstedniveau, er der en mængde baggrundsoplysninger knyttet til. De er endvidere af generelt høj kvalitet.

RAS er også en del af datagrundlaget for flere integrerede statistikker i Danmarks Statistik. RAS indgår f.eks. i Arbejdstidsregnskabet (ATR) og via ATR i Nationalregnskabet.

2.2. Arbejdskraftundersøgelsen

AKU er baseret på interview med ca. 22.000 personer i alderen 15-74 år hvert kvartal (ca. 90.000 på årsbasis) og er Danmarks største løbende interviewundersøgelse⁴. Alle interview foregår som telefoninterviews. Arbejdskraftundersøgelsen benytter de internationalt anvendte definitioner af beskæftigelse og ledighed (ILO-definitionerne).

Anvendelsesmuligheder:

AKU har et bredt anvendelsesområde med mange og særlige oplysninger til at belyse befolkningens tilknytning til arbejdsmarkedet.

AKU kan belyse forhold, som det ikke er muligt at opgøre på baggrund af registerdata. Det gælder f.eks. spørgsmål om arbejdstidsordninger, omfanget af hjemmearbejde, spørgsmål der vedrører den potentielle arbejdsstyrke (hvor mange der *kunne tænke sig* et arbejde), hvordan jobsøgning foregår mv.

Særlige interessenter kan købe sig til at få deres egne spørgsmål om arbejdsmarkedet belyst i en tillægsundersøgelse, der kan gennemføres som en delopgave i et enkelt kvartals interviews. Samtidig kan man også anvende indsamlede AKU-data i kombination med tilkoblede registerinformationer, eksempelvis om overførselsindkomster.

Arbejdskraftundersøgelsen laves i alle EU-lande og i en lang række andre lande efter de samme retningslinier. Derfor er Arbejdskraftundersøgelsen den bedste danske undersøgelse til internationale sammenligninger af arbejdsmarkedsstatistik (se f.eks. opgørelser fra Eurostat).

Pga stikprøveusikkerhed er det ikke muligt at lave opgørelserne med meget stor detaljeringsgrad. Se yderligere dokumentation på www.dst.dk/varedeklaration/857.

⁴ Løbende betyder her, at interviewene udføres kontinuert gennem hele året, jævnt fordelt over alle uger.

2.3. Arbejdstidsregnskabet

Beskæftigelsen i ATR er en gennemsnitlig beskæftigelse i kvartalet eller året for personer over 14 år (i princippet en opgørelse over, hvor mange beskæftigede hoveder, der er i gennemsnit pr. dag i referenceperioden).

Begrebet er således i overensstemmelse med beskæftigelsesopgørelsen i Arbejdskraftundersøgelsen (AKU), der i princippet også opgør den gennemsnitlige beskæftigelse i referenceperioden, men adskiller sig fra beskæftigelsen i den registerbaserede arbejdsstyrkestatistik (RAS), der opgøres på en bestemt dag ultimo november.

De internationale guidelines (både i arbejdsmarkedsstatistikken og i nationalregnskabsstatistikken) anbefaler at beskæftigelsen måles ved at opgøre den gennemsnitlige beskæftigelse i referenceperioden.

Anvendelsesmuligheder:

ATR anvendes, når man ønsker en sammenhængende tidsserie. Til gengæld er der begrænsede detaljeringsmuligheder, idet opgørelserne er beregnet på et aggregeret niveau. Der findes dog opgørelser på relativt detaljeret brancheniveau, en opdeling på markedsmæssig/ikke-markedsmæssig del af økonomien, køn og statusgrupper (om der er tale om lønmodtagere, selvstændige eller medarbejdende ægtefæller).

Som følge af det aggregerede beregningsniveau er det ikke muligt at tilknytte yderligere baggrundsplysninger.

2.4. Nationalregnskabet

Beskæftigelsen i nationalregnskabet (NR) er den gennemsnitlige beskæftigelse i kvartalet eller året. Som i de tidligere omtalte arbejdsmarkedsstatistikker medtages alene personernes primære ansættelsesforhold i opgørelsen af beskæftigede (dvs. antal hoveder).

I beskæftigelsen i NR indgår personer over 14 år, der leverer arbejdskraft til produktionen af varer og tjenester i Danmark, uanset om de er bosiddende i landet. Det betyder, at der i NR's beskæftigelsesopgørelser justeres for grænsearbejde (pendling mellem Danmark og udlandet) i forhold til beskæftigelsesopgørelserne i arbejdsmarkedsstatistikkerne. Dvs. der tillægges personer, der bor i udlandet men arbejder i Danmark, hvorimod personer, der bor i Danmark men arbejder i udlandet, ikke indgår).

Der laves i NR et tillæg til beskæftigelsen for personer, der kun arbejder med sort arbejde.

Branchefordelingen i NR kan adskille sig fra branchefordelingen i arbejdsmarkedsstatistikken som følge af, at NR foretager flytninger i forhold til aktivitetsdefinerede brancher, ligesom beskæftigelsen i den ikke-markedsmæssige del af økonomien er fordelt så der sikres konsistens med offentlige regnskaber.

Anvendelsesmuligheder:

Nationalregnskabets beskæftigelsesopgørelser anvendes, når man ønsker sammenlignelige opgørelser over meget lange perioder, men på relativt summeret niveau.

Opgørelserne er internationalt sammenlignelige, da det danske nationalregnskab er udarbejdet i henhold til de fælles EU-regler for nationalregnskabsstatistik.

2.5. Byggebeskæftigelsen

Opgørelsen af antal beskæftigede på arbejdssteder med bygge- og anlægsaktivitet foretages som en stikprøvetælling. Stikprøvens størrelse var ved udvælgelsen ca. 2.500 virksomheder.

Statistikken omfatter hele bygge- og anlægssektoren (branchegrupperne 41,42 og 43 Dansk Branchekode 2007). Indsamlingsenheden er faglige enheder, som består af arbejdssteder inden for samme branche. De faglige enheder er dannet på baggrund af arbejdsstederne for de økonomiske enheder. Populationen omfatter udelukkende private virksomheder.

Beskæftigelsesopgørelsen gælder for en bestemt dag, som er den midterste onsdag i det aktuelle kvartal, den såkaldte tællingsdato. Udsnittet er opregnet, så det angiver den samlede beskæftigelse i de brancher, der indgår i opgørelsen.

Virksomheder med 4 eller færre ansatte er ikke repræsenteret i stikprøven, mens alle virksomheder i størrelsesgruppen 35 beskæftigede og derover er medtaget i stikprøven. I størrelsesgruppen 5-34 ansatte er udvælgelsen sket i form af en stratificeret stikprøve. Udsnittet er opregnet således, at det angiver den samlede beskæftigelse i de brancher, der indgår i opgørelsen. I den kvartalsvise opregning anvendes de seneste opdaterede oplysninger om bygge- og anlægsvirksomheder fra det erhvervsstatistiske register. Der tages på den måde højde for forholdene vedrørende afgang og tilgang af virksomheder inden for bygge- og anlægsbranchen.

I byggebeskæftigelsen indgår arbejdssteder, der har hovedaktivitet indenfor følgende økonomiske aktiviteter: Byggeentreprenører, anlægsentreprenører, murermestre, el-installatører, vvs-installatører, tømrermestre og bygnings-snedkere, maler- og glarmestre og anden bygge- og anlægsaktivitet. Beskæftigede medarbejdere og medarbejdende mestre er endvidere fordelt på følgende aktivitetsarter: Nybyggeri, reparation, anlægsvirksomhed, andet arbejde, ikke på arbejde pga. dårligt vejr, ferie, skoleophold og lign.

Anvendelsesmuligheder:

Byggebeskæftigelsen er en hurtig konjunktur indikator og er den eneste indikator som belyser aktiviteten inden for nybyggeri, reparation, anlæg mv.

3. Job

Et job er defineret som en persons tilknytning til et arbejdssted. Dermed er antal job en statusopgørelse over, hvor mange personer der er ansat på et givet arbejdssted på et givent tidspunkt. Samme person kan godt have flere job på samme tid, hvis vedkommende er tilknyttet flere arbejdssteder.

Opgørelsen af job omfatter ikke midlertidigt fravær i form af barsel eller anden orlov. Antal job angiver dermed de aktive job, hvor den ansatte person har en aftale om at arbejde.

Det udelukker dog ikke, at den person, der har jobbet, godt kan være syg, på ferie eller have lignende fravær i det daglige, ligesom man også kan arbejde mere end den aftalte tid. Det vedrører dog ikke antallet af job men derimod antallet af arbejdstimer (se afsnit 5).

En person kan være tilknyttet et arbejdssted, og dermed have et job. Et givent arbejdssted kan have forskellige personer ansat. Samlet angiver antallet af forskellige personer på et givent arbejdssted hvor mange job, der er på den pågældende arbejdsplads. (Disse personer kan dog godt også have job på andre arbejdssteder). Der er knyttet nogle arbejdsstedsoplysninger til det enkelte job, hvor personen er ansat, bl.a. branche, sektor-oplysninger og en arbejdsstedsadresse. Branche og sektor oplysninger vedrører arbejdsstedets hovedaktivitet. I hvert job lægger personen nogle arbejdstimer og modtager løn som kompensation for dette arbejdsinput til produktionen.

3.1. Erhvervsbeskæftigelsen

Erhvervsbeskæftigelsen (EBS) opgør antallet af job ultimo november i året⁵. De primære job svarer til personens hovedbeskæftigelse i RAS bortset fra de, der er midlertidigt fraværende som følge af barsel og orlov. I modsætning til RAS (og ATR) opererer man i erhvervsbeskæftigelsen med en aktivitetsgrænse, således at job i virksomheder under et vist aktivitetsniveau ikke tæller med i opgørelsen af job. En anden forskel mellem EBS og RAS er, at erhvervsbeskæftigelsen kun medregner selvstændige, der enten er momspligtige eller lønsumsafgiftspligtige eller er arbejdsgivere, mens den registerbaserede arbejdsstyrkestatistik også medregner selvstændige, der har den største indkomst i løbet af året fra selvstændig virksomhed.

Anvendelsesmuligheder:

Erhvervsbeskæftigelsens job anvendes, når man ønsker oplysninger for små grupper og ønsker at have adgang til mange baggrundsvARIABLE. Erhvervsbeskæftigelsen opgør ud over antal job også oplysninger om fuldtidsbeskæftigelse, lønsum i året og størrelsen af de forskellige arbejdssteder (målt i forhold til antal job).

⁵ Før 2008 var det alene personens primære og sekundære job ultimo november, der indgik i EBS, men med eIndkomst som kilde indgår nu alle personens job ultimo november.

3.2. Arbejdstidsregnskabet

I arbejdstidsregnskabet (ATR) beregnes det gennemsnitlige antal primære og sekundære job i kvartalet eller året.

Udgangspunktet er erhvervsbeskæftigelsens antal primære og sekundære job ultimo november, der i ATR repræsenterer det gennemsnitlige antal job i 4. kvartal i året. Udvikling hen over året beregnes ved at fremskrive ultimo november opgørelserne med konjunktur opgørelser fra MIA og AKU. MIA (månedlige indberetninger om ankomst fra SKAT) benyttes til en kvartalsvis fremskrivning af job for lønmodtagere. AKU benyttes til at fremskrive job for selvstændige og medarbejdende ægtefæller⁶. Det gennemsnitlige antal job i året beregnes som summen af gennemsnitlige antal job i hvert af de fire kvartaler i året divideret med fire.

Aktivitetsgrænsen anvendes ikke i RAS og ATR, fordi job og beskæftigelse uanset omfang bør indgå i arbejdsmarkedsstatistikken og den økonomiske statistik ifølge de internationale retningslinjer.

De internationale guidelines (både i arbejdsmarkedsstatistikken og i nationalregnskabsstatistikken) anbefaler at antal job måles ved at opgøre det gennemsnitlige antal job i referenceperioden.

Anvendelsesmuligheder:

ATR anvendes, når man ønsker en sammenhængende tidsserie.

Til gengæld er der begrænsede detaljeringsmuligheder, idet opgørelserne er beregnet på et aggregeret niveau. Der findes dog opgørelser på relativt detaljeret brancheniveau, en opdeling på markeds/markedsmæssig/ikke-markeds/markedsmæssig del af økonomien, køn og statusgrupper (om der er tale om lønmodtagere, selvstændige eller medarbejdende ægtefæller).

Som følge af det aggregerede beregningsniveau er det ikke muligt at tilknytte yderligere baggrundsoplysninger.

3.3. Den offentlige beskæftigelsesstatistik

I den offentlige beskæftigelsesstatistik opgøres det gennemsnitlige antal job inden for offentlig forvaltning og service, dvs. den ikke-markeds/markedsmæssige del af økonomien.

Statistikken omfatter alle job som en og samme person har på et givent tidspunkt på forskellige arbejdssteder, der indgår i statistikken (dvs. på arbejdssteder der fungerer på ikke-markeds/markedsmæssige vilkår). Der findes alene lønmodtagere ansat i den offentlige del af økonomien. Oplysningerne om antal job bygger hovedsageligt på månedlige oplysninger, men offentliggøres som det gennemsnitlige antal job i kvartalet eller året. Se yderligere beskrivelse af den offentlige beskæftigelsesstatistik i afsnit 4.3.

⁶ Læs mere om metoden og MIA i varedeklarationen til det kvartalsvise ATR: www.dst.dk/varedeklaration/70784, herunder bilag 2 (MIA) samt bilag 3 (Beregningen af den gennemsnitlige beskæftigelse og de gennemsnitlige antal job i ATR).

Anvendelsesmuligheder:

Statistikken fordeles på sektorer og efter formål (COFOG). Den offentlige beskæftigelsesstatistik er den eneste arbejdsmarkedstatistik, der laver en opdeling på COFOG-grupper, der er nationalregnskabets fordeling af det offentlige udgifter efter formål.

4. Fuldtidsbeskæftigelse

Som beskæftigelsesindikator anvendes ud over de nævnte begreber også beskæftigelse opgjort i fuldtidsækvivalenter (såkaldt fuldtidsbeskæftigelse). Der er begrebsmæssigt set ikke tale om en egentlig beskæftigelsesstatistik, idet fuldtidsbeskæftigelsen er beregnet ud fra volumenstørrelser (beløb eller timer) og ikke på baggrund af antal hoveder.

Mange brugere ønsker netop et volumenbegreb, når de ønsker et mål for beskæftigelsesomfanget, og her er fuldtidsbeskæftigelsen en intuitiv let forståelig måde at opgøre arbejdsvolumen på.

Fuldtidsbeskæftigelse er dermed ikke et egentligt beskæftigelsesbegreb. Det kan derfor kun som grov indikator benyttes til at sige noget om udviklingen i beskæftigelsen⁷.

4.1. Erhvervsbeskæftigelsens fuldtidsbeskæftigelse

Erhvervsbeskæftigelsens fuldtidsbeskæftigelse er en volumenopgørelse (beregnete antal fuldtids-beskæftigede), der baseres på arbejdsgivernes indberetning til ATP for lønmodtagere mellem 16 og 66 år med mindst ni timers beskæftigelse pr. uge.

Opgørelsen er behæftet med usikkerhed i forbindelse med ændringer i udbredelsen af de forskellige bidragssatser i den offentlige sektor. Endvidere indgår lønmodtageres beskæftigelsesforhold med under ni ugentlige timer ikke. Opgørelser for selvstændige og medarbejdende ægtefæller foreligger heller ikke, selv om disse indgår i gruppen af beskæftigede.

Som mål for beskæftigelsesvolumen er en væsentlig usikkerhed desuden, at alle der arbejder over 27 timer om ugen tæller som fuldtidsansat, uanset hvor mange timer over 27 timer der arbejdes.

Mange brugere har været vant til at benytte ATP-fuldtidsbeskæftigelsen gennem mange år. ATP-ordningen er et veletableret system, men er ikke et specielt præcist mål for arbejdsvolumen, idet opgørelserne generelt ikke registrerer ændringer i antal arbejdstimer indenfor de 3 kategorier; 9-17 timer om ugen, 18-26 timer og mindst 27 timer om ugen. ATP-

⁷ Fuldtidsbeskæftigelse opgøres fx i tilfælde hvor de primære kilder ikke muliggør en egentlig beskæftigelsesstatistik, fordi de ikke omfatter hele arbejdsmarkedet (f.eks. som i den offentlige beskæftigelsesstatistik eller den tidligere ATP-beskæftigelsesindikator). I disse tilfælde kan man ikke prioritere, hvilke af personens job der er deres primære beskæftigelse, fordi man ikke kan vide, om de pågældende personer eventuelt har en hovedbeskæftigelse i den del af arbejdsmarkedet, som statistikken ikke omfatter (herunder job som selvstændige og medarbejdende ægtefæller).

fuldtidsbeskæftigelsen er beregnet ved at omregne atp-beløb inden for disse 3 kategorier af arbejdsomfang til fuldtid.

Den kvartalsvise ækvivalent til Erhvervsbeskæftigelsens ATP-fuldtidsbeskæftigelse har været ATP-beskæftigelsesindikatoren. Forskellen er, at hvor Erhvervsbeskæftigelsens opgørelser foreligger på arbejdsstedsniveau, så var indberetningerne til konjunkturindikatoren alene indberettet på SENR-niveau og dermed opgjort på virksomhedsniveau. Derudover har erhvervsbeskæftigelsen foretaget et tillæg af fuldtidsbeskæftigede for de, der er under 16 år eller over 66 år, da disse ikke er omfattet af ATP-ordningen. ATP-beskæftigelsesindikatoren har været indstillet som statistik efter 3. kvartal 2009 udkom (NYT nr. 521 d.26/11 2009).

Anvendelsesmuligheder:

Erhvervsbeskæftigelsens ATP-fuldtidsbeskæftigede kan opgøres på arbejdsstedsniveau.

4.2. Beskæftigelse for lønmodtagere

Beskæftigelse for lønmodtagere belyser konjunkturudviklingen i beskæftigelsen for lønmodtagere i danske virksomheder. Statistikken blev offentliggjort første gang i NYT nr. 313 fra d. 30/6 2011 med beskæftigelsestotal for perioden 1.kvt. 2008 - 4.kvt. 2010.

Tællingsenheden er et lønmodtagerjob, der defineres som en persons tilknytning til et arbejdssted i en periode i en dansk virksomhed. En person kan have flere job i samme periode på forskellige arbejdssteder og kan have flere job på samme arbejdssted på forskellige tidspunkter. Til jobbene er knyttet oplysninger om arbejdsgiverbetalte arbejdstimer (løntimer) samt diverse lønkomponenter. I tilfælde af, at der mangler indberettede løntimer eller de anses for invalide eller usandsynlige, foretages en beregning af disse. De beregnede løntimer udgør ca. 10-15 pct. af det samlede antal løntimer, men andelen varierer i forhold til branche og sektor. På basis af samtlige betalte løntimer dannes fuldtidsbeskæftigede lønmodtagere ved at dividere det samlede timetal i en måned med 160,33. Antal fuldtidsbeskæftigede lønmodtagere i referencekvartalet er opgjort som et gennemsnit af antal fuldtidsbeskæftigede lønmodtagere i kvartalets tre måneder.

Kilden til Beskæftigelse for lønmodtagere er eIndkomstregisteret suppleret med data fra Erhvervsregisteret og Befolkningsregisteret, alle i Danmarks Statistik. eIndkomstregisteret bygger på indkomstoplysninger indberettet til SKATs Indkomstregister (eIndkomst). Dækningsgraden af lønmodtagerjob er over 99 pct. Der opregnes i statistikken i forhold til ikke-indkomne indberetninger i det seneste kvartal.

Beskæftigelsen er fordelt på sektorer og overordnede brancher.

Anvendelsesmuligheder:

Usikkerheden i forbindelse med de anvendte kilder betragtes som relativt lille for så vidt angår omfanget af beskæftigelse på overordnet niveau.

For så vidt angår mere detaljerede opgørelser af beskæftigelsen mht. branchemæssig og geografisk fordeling er usikkerheden betydelig større. Dette skyldes manglende indberetninger af produktionsenheder i eIndkomst,

især indenfor det offentlige, hvilket har gjort det vanskeligt at knytte aktiviteterne til de arbejdssteder, hvor personerne arbejder. P.t. er der endnu kun foretaget kvalitetsundersøgelser af statistikken i relativt begrænset omfang.

4.3. Den offentlige beskæftigelsesstatistik

Den offentlige beskæftigelsesstatistik dækker den ikke-markedsmæssige del af arbejdsmarkedet (den offentlige del af økonomien, eller mere præcist *Offentlig forvaltning og service*). Statistikken blev første gang offentliggjort i NYT nr. 36 fra d. 29/1 2010.

Statistikken omfatter alle job inden for offentlig forvaltning og service. Til hvert job knyttes oplysninger om alle betalte timer inklusiv overtid samt ansættelsesperiode, der tilsammen muliggør beregningen af antal fuldtidsbeskæftigede og gennemsnitligt antal job i kvartalet og i året.

Statistikken bygger hovedsagelig på indberetninger til lønstatistikkerne for den offentlige sektor. Såvel afgrænsningen af populationen, der indgår i statistikken, som fordelingen på formål er behæftet med en vis usikkerhed, se de tilknyttede kommentarer til de offentliggjorte NYT samt www.dst.dk/varedeklaration/140017.

Anvendelsesmuligheder:

Statistikken fordeles på sektorer og efter formål (COFOG). Den offentlige beskæftigelsesstatistik er den eneste arbejdsmarkedsstatistik, der laver en opdeling på COFOG-grupper, der er nationalregnskabets fordeling af det offentliges udgifter efter formål⁸.

Statistikken giver endvidere mulighed for en kobling til andre af Danmarks Statistiks individ- og virksomhedsbaserede oplysninger – eksempelvis aldersfordeling, uddannelsesniveau og geografisk fordeling af beskæftigelsen for offentlig forvaltning og service.

⁸ Læs mere om formålsfordelingen (COFOG) på www.dst.dk/statistik/dokumentation/Nomenklaturer/COFOG.aspx

5. Timeopgørelser

Arbejdstid er en volumenstørrelse, der angiver hvor mange timer, der er arbejdet. Arbejdstimer siger ikke noget om, hvor meget arbejde der er udført i form af produktionsoutput. Arbejdstimerne er en opgørelse af, hvor meget tid der er brugt (eller afsat) til arbejdet.

Der findes dog mange forskellige begreber, der vedrører arbejdstid:

- *Betalte timer* angiver de arbejdstimer, som arbejdsgiveren betaler for.
- *Aftalte timer* angiver de timer, der har aftalt i en (nedfældede eller mundtligt formulerede) aftale eller kontrakt mellem arbejdsgiveren og arbejdstageren – for fuldtidsansatte er dette typisk 37 timer om ugen.
- *Normaltimer* angiver det antal timer, man normalt arbejder – dette vil være de aftalte betalte timer og det normale overarbejde⁹.
- *Fraværstimer* er de timer man ikke har været på arbejde, selv om de ligger indenfor den aftalte arbejdstid.
- *Overarbejdstimer* er de timer, der arbejdes ud over den aftalte tid.
- *Præsterede timer* (eller faktiske arbejdstimer) angiver de timer, man er på arbejde – hvad enten man arbejder på arbejdspladsen eller hjemmefra. Præsterede timer er eksklusive fravær og inklusive overarbejde. Præsterede timer er således et mål for, hvor meget arbejdskraft input der reelt har været brugt til at producere output i en given periode.¹⁰

Når man opgør timer og løn, knytter disse sig til jobbet (dvs. ikke kun til hovedbeskæftigelse, men også til timer og løn i personens eventuelle bijob). Den samme person kan godt have en hovedbeskæftigelse i én branche, men samtidig have et bijob i en anden branche. Timer og løn i den enkelte branche afspejler, hvor mange timer og løn der har været knyttet til (hoved- eller bi-) job i branchen i referenceperioden.

Man kan godt opgøre, hvor mange arbejdstimer de enkelte beskæftigede har. Dermed opgør man, hvor mange timer *personerne* har udbudt. Dette vil f.eks. være relevant, hvis man vil belyse balance mellem familieliv og arbejdsliv e.lign.

Set fra virksomhedernes synspunkt er det mest interessant i hvilke job, og dermed hvilke arbejdssteder og hvilke brancher, vedkommende har lagt arbejdsindsatsen. Arbejdstimerne i en enkelt branche udgøres af forskellige personernes enten hoved- eller bijob.

⁹ Man skelner i AKU mellem normalt forekommende overarbejde og temporært overarbejde. Det normale overarbejde er en almindelig del af de arbejdstimer der er nødvendige for at bestride jobbet.

¹⁰ Derfor er det også præsterede timer, der benyttes, når man vil måle effektiviteten af arbejdsprocessen. Arbejdsproduktiviteten måles ved at relatere bruttofaktordindkomsten (BFI) til antallet af præsterede arbejdstimer. Arbejdsproduktivitetsændringer kan dog have andre årsager end ændringer i arbejdsindsatsen. Indsatsen af kapital og andre produktionsfaktorer kan vokse, eller der kan ske teknologiske fremskridt, dvs. et øget udbytte ved den samme ressourceindsats. Bl.a. derfor måles produktivitet ved totalfaktorproduktiviteten, som tager udgangspunkt i forholdet mellem BFI og den samlede indsats af produktionsfaktorer.

5.1. Arbejdskraftundersøgelsen

For de beskæftigede er fokus i AKU at belyse forskellige aspekter af deres arbejdsforhold. I AKU spørges der til timetal i personens hovedbeskæftigelse og største bijob i ugen før interviewet (den såkaldte reference uge).

I AKU spørger man til, hvor mange timer personen *normalt* arbejder i jobbet om ugen (hvilket er inklusivt normalt overarbejde). Når en normal ugentlig arbejdstid skal opgøres, vil det for nogle grupper være svært at fastlægge denne, f.eks. personer med periodisk arbejde (løsarbejdere, delvis efterløn og delpensionister) og personer med varierende eller ikke fastlagt arbejdstid. For disse efterspørges en gennemsnitlig arbejdstid over de seneste fire uger.

Derudover spørges der til, hvad den *aftalte* tid er (dvs. hvor mange timer man er ansat til, kontraktligt set, – uanset om kontrakten er skriftlig eller mundtlig). De kontraktlige timer er eksklusiv overarbejde men inkluderer de timer, man eventuelt er fraværende.

Det sidste timebegreb, der spørges til i AKU, er den *faktiske arbejdstid* i reference ugen¹¹. Den faktiske arbejdstid er, hvor mange timer der reelt er arbejdet, eksklusiv fravær og inklusiv overtid, og det er uanset om der er tale om betalt eller ubetalt arbejde, registreret arbejde, sort arbejde, illegalt arbejde osv.

Anvendelsesmulighed:

Man kan på baggrund af AKU beregne det gennemsnitlige antal præsterede (faktiske) arbejdstimer pr. beskæftiget.

Når timeopgørelser beregnes, så er det de samme personer, der indgår i tæller og nævner, når det gennemsnitlige timetal pr. beskæftiget beregnes. Derfor giver AKU et godt bud på, hvor mange timer der i gennemsnit arbejdes pr. beskæftiget. I andre statistikker (bl.a. ATR og NR) opgør man de samlede timer (fra alle hoved- og bijob) og det gennemsnitlige antal beskæftigede, og det er således ikke de samme enheder, der indgår i tæller og nævner, hvis man forsøger at beregne, hvor mange timer der i gennemsnit arbejdes pr. beskæftiget.

AKU kan belyse forhold, der ikke kan opgøres på baggrund af registerdata. Det gælder f.eks. spørgsmål om arbejdstidsordninger, timeopgørelser i både normalt, kontraktlig tid og faktisk præsteret tid, omfanget af hjemmearbejde og arbejde på "skæve" tidspunkter, årsag til midlertidigt fravær fra arbejdet (ferie, sygdom, orlov), spørgsmål der vedrører den potentielle arbejdsstyrke (hvor mange der *ønsker* at arbejde flere eller færre timer, end de gør på interviewtidspunktet) mv.

Særlige interessenter kan købe sig til at få deres egne spørgsmål om arbejdsmarkedet belyst i en tillægsundersøgelse, der kan gennemføres som en delopgave i et enkelt kvartals interviews. Der har f.eks. tidligere været tillægsundersøgelser, der vedrører sort arbejde, eller beskæftigelse for førtidspensionister.

¹¹ Referenceugen er den centrale uge i AKU'en som de fleste spørgsmål vedrører.

Se endvidere afsnit 2.2. For de særligt interesserede findes i bilag til indeværende notat en beskrivelse af forskelle mellem timeopgørelser i Arbejdskraftundersøgelsen (fra de beskæftigede selv) og Lønstatistikken (fra virksomhedernes administrative lønsystemer).

5.2. Arbejdstidsregnskabet

Arbejdstidsregnskabet (ATR) opgør arbejdstid i form af præsterede timer og bygger bl.a. på den registerbaserede arbejdsstyrkestatistik (RAS) kombineret med oplysninger om arbejdstid og fravær fra lønstatistikkerne. For de nyeste (foreløbige) år er disse data fremskrevet vha. oplysninger fra de månedlige indberetninger fra A-skat (MIA) og fra arbejdskraftundersøgelsen (AKU).

Arbejdstidsregnskabet opgørelser danner grundlag for opgørelser af præsterede arbejdstimer og gennemsnitlig beskæftigelse i nationalregnskabet.

De præsterede timer er defineret som arbejdsgiverbetalte præsterede arbejdstimer, inklusiv betalte overarbejdstimer - og eksklusiv betalte fraværstimer. Overarbejdstimerne er defineret som det antal betalte timer, der er præsteret ud over den normale betalte arbejdstid. Overarbejdstimer omfatter også ekstratimer for deltidsansatte uden særskilt overarbejdstillæg. Betalte spisepauser opfattes som rådighedstimer og indgår i de præsterede timer. Præsterede timer omfatter arbejdsgiverbetalte præsterede arbejdstimer udført af personer over 14 år inklusiv de timer, der ligger såvel i personens hovedbeskæftigelse som i eventuelle bijob. Ubetalte overarbejdstimer samt sort arbejde indgår ikke i arbejdstidsregnskabet opgørelser.

I nationalregnskabet laves et tillæg for timetal, der vedrører sort arbejde.

Anvendelsesmuligheder:

ATR anvendes, når man ønsker en totalopgørelse af arbejdstimer i kvartalet eller året fordelt på relativt detaljerede brancher.

5.3. Nationalregnskabet

I nationalregnskabet dækker præsterede arbejdstimer de timer, der faktisk udføres. Ubetalte overarbejdstimer medregnes ikke. I præsterede timer indgår timer fra såvel det primære ansættelsesforhold som eventuelle andre ansættelsesforhold. Herudover beregnes i nationalregnskabet et tillæg for præsterede "sorte" arbejdstimer. De præsterede arbejdstimer omfatter de arbejdstimer, der lægges i job, der bidrager til produktion af varer og tjenester inden for landets grænser.

Anvendelsesmuligheder:

Nationalregnskabet benyttes, når man ønsker meget lange tidsserier og opgørelser, der inkluderer sort arbejde. Timeopgørelserne kan sættes i relation til, hvor meget der produceres i landet. Derimod kan opgørelserne ikke fordeles på f.eks. køn.

6. Pendlingsstatistik

En pendler er defineret som en person, der ikke bor og arbejder på samme adresse. Pendlingen er ofte en daglig rejse mellem bopæl og arbejdssted, men der kan også være tale om en rejse, der foretages sjældnere. Statistikken indeholder ikke oplysninger om hyppigheden af pendlingen, eller hvilket transportmiddel pendleren benytter.

I Danmarks Statistik opgøres:

- Pendling mellem bopæl og arbejde indenfor Danmark (herunder opgørelse af pendlingsafstande)
- Øresundspendling

Statistikgrundlaget for pendlingsstatistikken er den registerbaserede arbejdsstyrkestatistik (RAS).

Pendlingsafstanden er beregnet som den korteste vejafstand fra den beskæftigedes bopælsadresse til arbejdsstedsadressen. Hjemturen indgår ikke i pendlingsafstanden.

[Øresundspendlingen](#) vedrører pendling mellem Østdanmark og Skåne, for de personer der bor i et af landene og har deres hovedbeskæftigelse i det andet land.

For at blive opgjort som arbejdspendler skal personen have været lønmodtager i nabolandet i november måned i det aktuelle år og en eventuel indkomst i hjemlandet må ikke overstige indkomsten i arbejdslandet.

Der findes i alt ca. 20 baggrundsvariable i Øresundspendlingen.

Anvendelsesmuligheder:

Ligesom for den registerbaserede arbejdsstyrkestatistik findes oplysningerne på personniveau, og der er mange baggrundsvariable knyttet til.

For Øresundsstatistikken omhandler variablene pendlernes bopælskommune, alder, køn uddannelsesniveau, fødselsland eller fødselsregion, lønindkomst samt arbejdspladsens branche, størrelse og regionale beliggenhed.

Bilag: For de særligt interesserede:

1. Registrering af arbejdstid fra interviews med de beskæftigede selv

I AKU opgøres ugentlige timetal. Interviewene foregår løbende hen over året. Det betyder, at man også opfanger fravær (f.eks. hvis man er kommet tilbage fra ferie og der spørges til ugen før, hvor man kan have været fraværende). Men det er klart, at man kun får oplyst timetal for de personer, man faktisk interviewer. Derfor vil der formentlig i længerevarende ferier være en tendens til, at AKU overvurderer arbejdstimetallet, fordi man i højere grad får fat i personer, der ikke er bortrejst.

En anden grund til, at arbejdstimetallet i AKU er højere end i de registerbaserede opgørelser er, at man i AKU spørger de beskæftigede selv, i modsætning til de registerbaserede opgørelser, hvor oplysningerne stammer fra arbejdsgivernes lønsystemer.

Afvigelserne mellem de faktiske timer i reference ugen og de normale timer er meget detaljeret beskrevet i AKU (for hovedbeskæftigelsen). Der indsamles bl.a. informationer om, hvorvidt et evt. merarbejde er lønnet, en del af en flekstidsordning eller ulønnet. AKU's oplysninger stammer fra telefoninterview med de beskæftigede personer selv. Derfor vil de timeoplysninger der registreres, være afhængig af de interviewedes hukommelse og vilje til at oplyse rigtigt (der bl.a. kan afhænge af hvilke timer, der er tale om), ligesom de kan afhænge af, hvor dygtige interviewerne er (og hvor lang tid de får) til at klargøre begreberne for indberetterne. Dette kan resultere i skævhed i oplysningerne. Dette behøver ikke i sig selv at være noget problem, hvis man benytter AKU til sammenligninger med andre grupper dækket af AKU, så længe fejloplysningerne ikke er systematisk forskellige mellem de grupper der sammenlignes.

Ser vi på sammenligningen af *ugentlige timeoplysninger mellem lønmodtagere, selvstændige og medarbejdende ægtefæller*, er der dog grund til at formode, at der er nogle systematiske forskelle i skævheden. Fx tyder resultater fra Finland på, at selvstændige, navnlig indenfor landbrug, tenderer at overrapportere deres arbejdstimer i arbejdskraftundersøgelser¹².

Selv *inden for hver af grupperne lønmodtagere, selvstændige og medarbejdende ægtefæller* kan der være systematiske fejlafvigelse. Således tyder undersøgelser fra tidsstudier i USA på, at personer, der har lange arbejdsdage, tenderer at overrapportere deres arbejdstimer¹³. Endvidere tyder undersøgelser på, at konventionelle AKU målinger af arbejdstid tenderer at underestimere såvel fravær, der har været i løbet af ugen ("part-week absence from work") som overtid, hvis man sammenligner med data fra administrative registre. Lignende undersøgelser er ikke foretaget på danske data, men problemet kan antages at gælde for AKU'er generelt.

¹² Kilde: OECD (1998), s.6-7.

¹³ Kilde: OECD (1998), s.7.

En anden type målefejl kan være forårsaget af, at de interviewede ikke præcist véd, hvilke aktiviteter der indgår i begrebet "arbejde" og derfor kan inkludere tid brugt på aktiviteter, der ikke i de internationale definitioner er defineret som arbejde. Det kan være fordi aktiviteten bliver betragtet som arbejde på deres arbejdsplads, eller fordi de bliver betalt for det. Det kan også forekomme, at de undlader at reportere tid brugt på aktiviteter der faktisk er arbejde, f.eks. fordi de ikke bliver betalt for det¹⁴.

Endelig kan respondenterne med vilje give ukorrekte oplysninger, f.eks. undlade oplysninger, der er kompromitterende eller socialt uacceptable, eller de kan undlade at rapportere uautoriseret fravær.

Endelig er oplysninger fra arbejdskraftundersøgelsen, i lighed med andre stikrøveundersøgelser, underlagt stikprøveusikkerhed. Jo mere detaljerede fordelinger, der foretages på baggrund af arbejdskraftundersøgelsen, desto større er usikkerheden.

2. Registrering af arbejdstid ud fra virksomhedsoplysninger (administrative data fra lønsystemerne)

Til lønstatistikken indberettes alene arbejdsgiverbetalte registrerede timer. Arbejdsgiverne tenderer kun at registrere de timeoplysninger, de selv har en interesse i at beregne til løn administrative formål, dvs. hvor mange timer der udbetales løn for eller som de får refunderet fra de offentlige kasser¹⁵.

Oplysningerne i virksomhedernes administrative systemer benyttes bla. til indberetninger til SKAT. Sort arbejde registreres ikke.

For tidlønnede vil forskellen mellem betalte timer og betalt fravær typisk være præsterede timer.

Imidlertid vil denne sammenhæng ikke være så klar for fastlønnede, hvor de indberettede betalte timer oftest vil være de normale timer, dvs. ikke indeholde oplysninger om ubetalte *overarbejdstimer*, dvs. *faktiske timer vil være relativt undervurderet for fastlønnede*.

Der indberettes ikke *ubetalte timer*, dvs. dels de timer der arbejdes *frivilligt*, men også de timer, man forventes at arbejde for at kunne besidde det pågældende job (og her kan forventningerne godt være, at man arbejder f.eks. 50 timer om ugen, selv om overenskomsten siger 37 timers arbejdsuge)¹⁶. Når man til lønstatistikken ikke indberetter *det overarbejde, der i visse job er en del af den normale arbejdstid* (og der derfor ikke udbetales særskilte tillæg, der betinger et krav om registrering i lønstatistikken), så undervurderes arbejdstiden i disse job. Da disse karakteristika navnlig er

¹⁴ Kilde: Mata Greenwood (2001).

¹⁵ Kilde: OECD (1998), s.5.

¹⁶ Der er nogle, der vil hævde, at disse sidste timer ikke er *ubetalte*, idet betalingen ligger i den løn, man får i det pågældende job, og er det nødvendigt at arbejde mere end 37 timer, så er timelønnen blot det mindre. Der er også nogle, der vil sige, at også de sidste timer er *frivillige*, idet man (på det ordinære arbejdsmarked) selv har valgt det job man besidder. De fleste er dog ikke i tvivl om, at arbejder de ikke de (mere eller mindre eksplicit formulerede) forventede timer, så vil de miste jobbet.

gældende for højtlønnedes job, så undervurderes de faktiske arbejdstimer for denne gruppe¹⁷.

Overarbejde der betales ved belønning i form af bonus sidst på året (hvor f.eks. flekstimer nulstilles) registreres ikke på timesiden¹⁸.

Mange lønmodtagere får betalt deres *frokosttid*. I lønsystemerne er det ikke muligt at isolere tid brugt til frokost. Såfremt arbejdsgiveren betaler for frokost, er dette inkluderet i de oplyste timetal fra lønstatistikken. En del argumenterer for, at frokosten ofte er betalt af arbejdsgiveren, fordi man til gengæld forventer at lønmodtagerne i frokosttiden stadig står til rådighed og kan tilkaldes, hvis det er nødvendigt¹⁹. I Danmark er dette særligt relevant, idet man her, i modsætning til i flere andre lande, ikke tager flere timer fri midt på dagen for at tage hjem eller i byen for at spise, men derimod som oftest holder en mindre pause og spiser sin frokost på arbejdspladsen.²⁰ Præsteret arbejdstid skal ifølge ILO inkludere pauser under en halv timer, mens frokoster o. lign. der varer mere end en halv timer skal tælle som fravær og dermed ikke indgå i den præsterede tid.

En anden usikkerhed i forhold til opgørelsen af præsteret tid er, at nogle af timeopgørelserne bliver fastlagt ved overenskomsterne, i forhold til hvor meget *anden rådighedstid* (f.eks. tilkaldevagt) tæller på timesiden. Det betyder, at personer der hører til forskellige overenskomster i princippet kan få indberettet forskellig arbejdstid, selv om de reelt arbejder i lige lang tid.

Det er sjældent at man i virksomhederne til administrative formål har en særlig interesse i præcis at registrere, hvornår et ansættelsesforhold starter og (navnlig) slutter. Således kan man i virksomhederne godt have en interesse i at beholde oplysninger i lønsystemerne om personer, der er en mulighed for vil komme igen på et senere tidspunkt.

Løstansatte, periodevist ansatte (konsulenter, censorer, bestyrelsesmedlemmer o.lign.), ansatte med en ikke fast aftalt arbejdstid eller varierende arbejdstid vil typisk være relativt mangelfuldt registreret mht. arbejdstid, både hvad angår, hvilke perioder der arbejdes mere intensivt end andre og med hensyn til, hvornår ansættelsesforholdene er aktive (der er en overrepræsentation af ansættelsesforhold der er registreret med start 1. januar og slut 31. december).

¹⁷ Dette er især problematisk ved sammenligninger med AKU, da forholdet her er præcis omvendt, jf. ovenfor om personer der arbejder mange timer / lange arbejdsdage.

¹⁸ Bonusbetalingen figurerer i lønstatistikken som en del af de uregelmæssige betalinger, men her registreres ikke timer.

¹⁹ At stå til rådighed kan spænde over mange ting, afhængigt af typen af job man besidder: Det kan være overfor eksterne kunder, der skal betjenes på den ene eller anden måde, det kan være, at man spiser sin mad, mens man fortsætter sit arbejde, eller det kan være, at man udveksler arbejdsrelateret information med arbejdskolleger, mens man spiser.

²⁰ Analyser pba. AKU har vist, at gruppen, der selv skal betale for deres frokost, typisk bruger mindre end ½ time dagligt på frokost. Imidlertid er det p.t. ikke muligt at beregne eksakt, hvor lang tid der bliver brugt på frokost, idet der til AKU ikke skal angives timer brugt på frokost, men alene oplyse om timetallet er inklusiv eller eksklusiv frokost. Konklusionerne er derfor dannet ved at sammenligne gennemsnitlige timetal for de, der opgiver inklusiv frokost og timetal, hvor frokost ikke indgår.

Referenceliste

ENS (1995): Det europæiske nationalregnskabssystem 1995. EUROSTAT.

EUROSTAT (2010): *Report from the Task Force on adapting the explanatory notes with respect to working time*. Working Group Labour Market Statistics. Document for item 8.3 of the agenda, 13-14 December 2010 Bech Building, Room Ampère, Luxembourg. Doc. Eurostat /F2 /EMPL/39/10 Annex.

Hoffmann, Eivind and Adriana Mata (1998): *Measuring Working Time: An alternative approach to classifying time use*. Bulletin of Labour Statistics 1998-3.

Hoffmann, Eivind and Adriana Mata (2000): *Statistics on working time arrangements: An overview of issues and some experiences*. Invited paper for the ECE-EUROSTAT-ILO Seminar on Measurement of Quality of Employment, Geneva 3-5 May 2000.

ILO (1988 edition): *Current International Recommendations on Labour Statistics*.

ILO (1990): *Surveys on economically active population, employment, unemployment and underemployment: An ILO manual on concepts and methods*. Geneva, International Labour Office. ISBN 92-2-106516-2.

ILO (2009): *Report of the 18th International Conference of Labour Statisticians*, Geneva, 24 November – 5 December 2008. ISBN: 987-92-2-121730-5.

Mata Greenwood, Adriane (2001): *The hours that we work: the data we need, the data we get*. ILO Bulletin of labour Statistics, 2001-1.

OECD (1998): *Annual hours of work: Definitional and comparability issues*. Working Party on Employment and Unemployment Statistics. DEELSA/ELSA/WP7(98)2.

SNA (1993): *System of National Accounts 1993*. New York.

Viby Mogensen, G., Moral på skatteområdet. Danske erfaringer 1980-1997, i S. Pedersen, *Skyggeøkonomien i Vesteuropa. Målinger og resultater for udvalgte lande*, København, 1998.